

Шиненко Микола Андрійович
Інститут цифровізації освіти
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ
Лабжинський Юрій Анатолійович,
Інститут цифровізації освіти
Національної академії педагогічних наук України, м. Київ

НАУКОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ТА МЕТРИКИ ЯК ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Сьогодні для наукової спільноти важливе значення мають наукометричні показники та інші інструменти й методи оцінювання результативності наукової та науково-педагогічної діяльності. Серед факторів, що викликають підвищений інтерес до бібліометрії, наукометрії, інформетрії та інших «метрій», вчені виділяють: прогрес у галузі інформаційно-цифрових технологій; подальший розвиток моделей та методів інформетрії; активне застосування бібліометрії та наукометрії у науковій діяльності; використання інформетричних індикаторів при складанні міжнародних та вітчизняних рейтингів закладів вищої освіти (далі – ЗВО) та наукових установ; зміни у системі наукової комунікації, пов’язані з широким розповсюдженням вебресурсів, розвитком Інтернету та міжнародним рухом з відкритого доступу до наукового та гуманітарного знання.

Водночас гостро постає проблема коректного використання «метричної» термінології. Фахівці висловлюють нарікання з приводу недостатньої компетентності вчених у питанні відмінностей значення метричних досліджень у сферах застосування, взаємозв’язків у структурі метричних досліджень [1]. Тому завдання формування термінологічної грамотності вчених і викладачів вишів набуває особливої актуальності [2].

Моніторинг оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень стає невід’ємною частиною наукової діяльності та фактором підвищення ефективності науки. Терміни метричних досліджень є складовими елементами наукознавства, що дозволяють аналізувати та оцінювати стан розвитку документальних інформаційних потоків та оцінювати продуктивність праці окремих вчених та наукових колективів. Документальні інформаційні потоки вивчаються напрямками метричних досліджень, що активно розвиваються, такими як інформетрія, бібліометрія, наукометрія,

кіберметрія, вебометрія та ін., за допомогою яких можна аналізувати закономірності розвитку документопотоків [3].

В результаті проведеного дослідження методичних підходів до оцінювання науково-педагогічної діяльності, вивчення ключових наукових публікацій та сучасних напрацювань з цієї тематики було виявлено, що одноставної думки про співвідношення понять «інформетрія», «бібліометрія», «наукометрія» в теорії наукознавства немає. У змістовному аспекті ці три терміни чітко не розмежовуються. Сьогодні відсутній єдиний універсальний та раціональний набір показників оцінювання наукової діяльності та досліджень з різних наукових напрямів. Існує необхідність стандартизації термінології з наданням їй однакового розуміння, усунення термінологічної плутанини та визначення стандартного набору індикаторів та наукометричних методів. Таким чином, у процесі розвитку вітчизняної науки є доцільним створення системи об'єктивного оцінювання результатів науково-педагогічної діяльності, у тому числі для прийняття управлінських рішень.

Бібліометрія надає великі можливості ЗВО та науковим установам у розширенні сфери їх діяльності відповідно до загальносвітових тенденцій у науковій сфері та потреб дослідників. Недоліком бібліометричних досліджень є те, що часто потрібно додатково застосовувати традиційні експертні оцінки, особливо коли йдеться про виділення фінансування та зіставлення наукових досягнень. У всьому світі наукометричні показники відносяться до обов'язкових умов звітності наукових та освітніх установ, наукових колективів та окремих учених. У зв'язку з цим є доцільним організація системи курсів підвищення кваліфікації, навчальних семінарів інформетричного спрямування для науковців та педагогів, враховуючи необхідність та перспективність інформаційної аналітики для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень.

Список використаних джерел

1. *Наукометрія: методологія та інструментарій* / Л. Костенко, О. Жабін, О. Кузнецов та ін. Вісн. Книжк. палати. 2015. № 9. С. 25-29.
2. Кільченко А. В. Використання бібліометричних і наукометричних систем для оцінювання результативності науково-педагогічних досліджень. *Інформаційні технології в освіті, науці і техніці (ІТОНТ-2018): тези доповідей IV Міжнар. наук.-практ. конф. м. Черкаси, 17-18 трав. 2018 р. Черкаси: ЧДТУ. 2018. С. 124-126. URL: <https://chdtu.edu.ua/itont-2018/materiali-konferentsiji>.*
3. *Наукометричні показники оцінювання результативності педагогічних досліджень наукових установ та закладів освіти* / В. Ю. Биков та ін. *Інформаційні технології і засоби навчання*. К., 2021. № 6 (86). С. 289-312. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v86i6.4656>.